

מושב צור משה

המייסדים

משה ושמחה חולי ז"ל

"ידעות אחרונות" מיום 23 במאי 1978

מייסדי מושב צור משה

פרטים אישיים

שם פרטי ומשפחה: משה חולי ז"ל
כינוי: מויסיס
תאריך לידה: 15.9.1916
עיר וארץ לידה: סלוניקי, יוון
השכלה: בית ספר "תלמוד תורה", "אליאנס", "ז'ימסיון".

העליה לא"י

תאריך עליה: 30.6.1936
הגורמים לעליה לא"י: ציונות
מצב משפחתי: רווק
אופן עליה: באוניה "תרקי", מיוון לשער עליה בחיפה.
רשיון מספר: רע/246

חברות בארגון ההתיישבות

ארגון: ציונים כלליים
מושב: מגדיאל
שנת הצטרפות: 1936
מקום הישיבה לפני העליה לצור משה: מגדיאל
תאריך ההתיישבות במושב: מרץ 1938
מצב משפחתי בעת ההגעה למושב: רווק

קורות חיים

תאריך אירוסין - 1 במאי 1938
תאריך נישואין - 1 ביוני 1940
תאריך לידה שלמה - 10 באפריל 1941
תאריך לידה אברהם - 21 בדצמבר 1944
תאריך לידה אליעזר - 18 בדצמבר 1949

מושב צור משה

מושב עובדים התיישבות חקלאית בע"מ
ד.ג. לב השרון מיקוד: 42810
טל: 09-8945025 פקס: 09-8945071

נא להכיר

אני משה חולי, יליד 1916 בסלונקי שביוון, בנם של שלמה וג'נטיל חולי, נכדם של אסתר ויצחק חולי, ושל וידה אַרְרֶה ומַרְקְדוּ.

ההורים שלמה (מימין) וג'נטיל חולי (1933)

הוריי, שלמה וג'נטיל, הביאו לעולם שישה ילדים. הבכורה, אחותי הגדולה אסתר (1908). בת מסורה ודואגת. תמיד עזרה לאמא בכל עבודות הבית: כביסה, בישול וניקיון. אחריה נולד אחי השני יצחק (1910). בן מסור לאבא. עבד עמו ועזר לו בעסקי הובלת העצים לקבלני בניין. אחותי אלגרה נולדה שלישית (1913). הילדה החברותית בינינו. אני משה נולדתי רביעי במשפחה (1916). אחי אהרון בא לעולם שנה אחריי (1917) ואליעזר, אחי הקטן, היה בן הזקונים (1920). שניהם התבלטו באהבתם לצאת לטיולים עם חברים.

להיות ילד יהודי

הבית הראשון שבו ביליתי את שנות חיי הראשונות, היה בכנסייה "אַיָאָה סוֹפִיָה" – כנסייה עתיקה וקדושה ברחוב וְנִיזְלוֹס במרכז העיר סלונקי. גרנו שם, בחצר הכנסייה הנוצרית, עם סבתא וסבא, אמא ואבא וכל האחים שלי. אינני זוכר בבירור, אבל ייתכן שגם אברהם ונסים, האחים של אבא שהיו שותפים אתו בעסק, גרו אתנו שם. יום אחד, כשהייתי בערך בן שמונה שנים, הארכיאולוגים גילו בחצר הבית שלנו עמוד שיש גדול. הם הבינו שבחצר זו, כנראה, ישנם ממצאים ארכיאולוגיים. נתנו פיצויים להורים וביקשו שנפנה את הבית. נענינו לבקשה ועברנו לעיר, לרח' סִינְגֶרוּ מספר 41, ליד בית-הכנסת. שם גרנו בין השנים 1924 - 1930.

בית-הכנסת "מונסטירליס" בסלונקי שביוון

זה היה בית בן שלוש קומות. סבא וסבתא גרו בקומה הראשונה. אנחנו, ההורים והילדים, גרנו בקומה השנייה. את הקומה השלישית השכרנו לשכנים נוצרים-יוונים. היו בינינו יחסי שכנות טובים וחיינו עמם בשלום. הבית הזה היה קרוב מאוד לבית-הכנסת היהודי המפורסם "מונסטירליס", שהיה ממש סמוך אלינו, בבניין מספר 37. זה היה בית-כנסת מפואר.

בסלוניקי, שהייתה עיר גדולה, היו לפחות עשרים בתי-כנסת מפוארים. העיר זכתה לביקורים של אישים רמי מעלה מהארץ. בין השאר ביקרו בה ראש הממשלה הראשון דוד בן-גוריון וגם הנשיא יצחק בן-צבי. בסלוניקי קיבלתי חינוך יהודי מסורתי. בשנים הראשונות ביקרתי בגן הילדים. אחר-כך בכיתות הנמוכות של בית-הספר העממי "תלמוד תורה" שם למדתי גם עברית. בכיתות הגבוהות יותר עברתי לבית-ספר "אליאנס", שם למדנו גם צרפתית וגם עברית. מתקופת בית-הספר העממי "אליאנס" אני זוכר בעיקר את פרופסור העליון, שלימד את השפות הזרות צרפתית ועברית ואת מקצועות היהדות. שפות הדיבור היו יוונית וספרדית, לכן עברית וצרפתית נחשבו ל"שפות זרות".

בשנת 1930, כאשר הייתי בן 14, עברנו לשכונת וֶרְדֵר, בצפון סלוניקי, לבית ברחוב דְמוֹנוֹס מספר 20. סבא וסבתא נפטרו בינתיים, ונשארו ההורים והילדים. ההורים גרו בקומה הראשונה, ובחורף גם אנחנו, הילדים, גרנו וישנו אתם שם. בימי הקיץ החמים אהבנו לישון על הגג. היו מדרגות שהובילו לגג, היינו פורשים שמיכה וישנים שם. רק ההורים נשארו לישון בתוך הבית.

באותה תקופה התחלתי ללמוד בבית הספר התיכון היווני הזימנסיון (גימנסיה ב') - כך קראנו לו. בית-הספר שכן ברחוב אֶגְנֵטִיָה. אלו היו שנים בהן לא למדתי בשפה עברית, אך זכרתי את מה שידעתי. אחותי הגדולה אסתר, שעלתה לארץ שלוש שנים לפניי, שלחה אליי עיתון בעברית "דבר" וקראתי אותו בלי נקודות. הייתי אז בן 18 שנים.

לעומת זאת, בתיכון היווני ידעתי צרפתית טוב מאוד, אותה למדתי בתקופת בית-הספר העממי. היוונים מתחילים ללמוד צרפתית רק בתיכון, כך שאני הייתי ה"ידען" של הכיתה. בבחינות גמרתי מיד את כל התשובות. ישבתי בפינה. הפרופסור נהג לומר לי:

- "מויסיס, אם סיימת את הבחינה, לך הביתה."

אבל אני התעקשתי:

- "לא, אני נשאר".

הפרופסור הבין שאני רוצה לעזור להעביר פתקים מתחת לשולחן...

באותה תקופה החלה ביוון אנטישמיות נגד יהודים. תחילה לא ממש חשו בכך. רק פה ושם אמרו מילים גסות בודדות כלפי היהודים, "תשפוטס" - שפירושו היה יהודי מלוכלך, יהודון. אני שמעתי את הקריאות האלה מן המרחקים, אם כי לא באופן אישי. דיברתי טוב יוונית ולא היה כל הבדל ביני לבין חבריי היוונים.

יום אחד, בהפסקה בבית הספר קרא לי הפרופסור:

- "מויסיס, בוא הנה."

הילדים שמעו את קריאתו ובאו לשאול אותו, אם אני יהודי. הם לא ידעו זאת קודם לכן.

- "מויסיס זה משה", הם אמרו, "זה שם יהודי."

- "האם הוא יהודי?" הקשו ושאלו.

הפרופסור ענה שאכן אני יהודי, כי 'מויסיס' זה שם יהודי. הילדים שוכנעו בשיחה זו שאני יהודי. למזלי, לא קרה מכך דבר. המשכנו להיות חברים טובים.

יחד עם זאת, ההורים שלי, כנראה, חשו את התקרבות השואה. תקופת עלייתו של היטלר ומעשיו השפיעו עליהם. הם דחפו אותי להצטרף להכשרה חקלאית כדי לעלות מאוחר יותר לישראל, אז פלשתינה.

מייסדי מושב צור משה

פרטים אישיים

שם פרטי ומשפחה: שמחה חולי ז"ל
שם משפחה קודם: מבורך
כינוי: אלגרה
תאריך לידה: 15.3.1912
עיר וארץ לידה: קסטוריה, יוון

העליה לא"י

תאריך עליה: 17.8.1936
הגורמים לעליה לא"י: ציונות
מצב משפחתי: רווקה
אופן עליה: באוניה "קרקירה", מיוון לשער עליה בחיפה.
רשיון מספר: רע/321

חברות בארגון ההתיישבות

מושב: מגדיל
שנת הצטרפות: 1936
מקום הישיבה לפני העליה לצור משה: מגדיל
תאריך ההתיישבות במושב: אפריל 1938
מצב משפחתי בעת ההגעה למושב: רווקה

קורות חיים

תאריך אירוסין - 1 במאי 1938
תאריך נישואין - 1 ביוני 1940
תאריך לידה שלמה - 10 באפריל 1941
תאריך לידה אברהם - 21 בדצמבר 1944
תאריך לידה אליעזר - 18 בדצמבר 1949

מושב צור משה

מושב עובדים התיישבות חקלאית בע"מ
ד.ג. לב השרון מיקוד: 42810
טל: 09-8945025 פקס: 09-8945071

האישה לבית מבורך

בפלוגה שלנו היה אחד בשם מאיר מבורך. הייתה לו אחות בשם שמחה-אלגרה מבורך. מאיר ערך בינינו היכרות ומאז התיידדנו. כך הכרתי את שמחה אשתי לעתיד.

שמחה, ילידת קסטוריה, בת למשפחת מבורך - נולדה בשנת 1912. בתם הרביעית של האם ויקטוריה מבורך לבית אלבלה ושל האב משה מבורך.

שמחה נולדה בשמה היווני אלגרה. אחות לאברהם - הבן הבכור, ליוסף - האח השני, לחנה - השלישית, לאחים שנולדו אחריה: מאיר - החמישי ואליעזר השישי, בן הזקונים.

משפחת מבורך (מימין לשמאל):

האח אליעזר, האב משה, האח מאיר, האם ויקטוריה, הסבתא בָּאָה (אם האב), האחיות חנה (1 בפברואר 1930)

ילדותה של שמחה עברה עליה בקסטוריה. עיירה ביוון השוכנת סביב מים. באזור מקדוניה קרוב לאלבניה ולבולגריה. מרחק של מאות ק"מ מסלוניקי הנמצאת ממזרח לה.

מיוחד ומעניין הוא סיפורו של אביה של שמחה משה מבורך. בהיותו בן 13 שנים הוא נפגע ממסמר חלוד בכף הרגל. לשם טיפולים טלטלו אותו למקומות רבים בתנאי תחבורה פרימיטיביים. עד וינה הרחיקו עמו. בסופו של דבר, נאלצו לקטוע לו את הרגל בחלקה התחתון, עד הקרסול. מאז הוא נעזר בעת ההליכה בקביים. למרות הנכות שלו מגיל כה צעיר, ולמרות כל הקשיים, הוא זכה להתחתן ולהביא ילדים לעולם, כאמור, שישה במספר. סיפור צליעתו של האב ליווה את שמחה כל חייה. מפי סבתה, היא שמעה סיפור מוזר על החתונה של הוריה. קהל אנשים רב הסתקן ובא לחתונתו של משה מבורך. הם הגיעו למסיבה מפאת סיבה אחת ויחידה: לראות כיצד הצולע הזה שמח בחלקו ורוקד בחתונתו. כשגבר מספרם של הסקרנים הזרים שבאו לראות את החתן, רצפת העץ נשברה מרוב הלחץ, רבים נפלו ונפצעו בחלקים שונים של גופם. אבל קרה דבר מוזר. בדרך נס, רוב בני המשפחה נותרו בריאים ושלמים ולא נפגעו.

שנות ילדותה של שמחה לא היו קלות. סבלו של אביה בגלל רגלו הקטועה נתן את אותותיו לכל אורך חייו. כבר בגיל צעיר שמחה החלה לעבוד כדי לעזור להוריה בכלכלת המשפחה. היא הייתה 'בייביסיטר' לתינוקה של אחת מן המשפחות העשירות בקסטוריה, משפחת קונפינו. כשעברה המשפחה המוכרת והאמידה לסלוניקי, עברה גם שמחה עמה. כל זאת כדי לעזור לפרנסת ההורים שנותרו בקסטוריה.

לאחר שסיימה שמחה את שנות עבודתה כ'בייביסיטר' בסלונקי, היא חזרה לקסטוריה והצטרפה להכשרה חלוצית לקראת עלייה לארץ. כך קיוותה לקבל את רשיון העלייה לארץ-ישראל, ה'סרטיפיקט' המיוחל. בשנת 1936 הגיע הרגע המקווה. שמחה מבורך זכתה לקבל את אישור העלייה המיוחל והגיעה לארץ-ישראל.

ב-1 במאי 1938 נערך טקס האירוסין שלנו. זה היה טקס צנוע ביותר. קרוב משפחה של שמחה מתל-אביב אירח אותנו לארוחת צהריים בביתו, ברחוב אבן גבירול.

משה ושמחה ביום האירוסין (1 במאי 1938)

כעבור שנתיים וחודש מאז יום האירוסין, ב-1 ביוני 1940, התחתנו שמחה ואני בבית ועד הקהילה בתל-אביב. בחתונה השתתפו מעט קרובי משפחה. מקרב בני משפחתי באו לחתונה אחותי אסתר, בעלה שמואל ושני ילדיהם. מצד משפחתה של שמחה בא מאיר האח וחברתו טובה, מי שתהיה אשתו בעתיד. כן היו נוכחים גם חברים ומכרים מצד החתן ומצד הכלה. סך הכל היו קרוב ל-40 משתתפים. כעבור עשרה חודשים, ב-10 באפריל 1941 נולד הבן הבכור שלנו שלמה. אוהב ספורט, טיולים והרפתקאות. כשלוש שנים וחצי אחר כך, ב-21 בדצמבר 1944, נולד בננו השני אברהם. אופטימי מטבעו. בן הזקונים אליעזר נולד לנו חמש שנים מאוחר יותר, ב-18 בדצמבר 1949. בן התפנוקים שלנו.

הילדים לבית משפחת חולי (משמאל לימין): שלמה, אברהם, אליעזר (1951)

חיי שיתוף ראשונים בחיק משפחה

בתקופת נישואינו הראשונה, עוד בשנת 1940, עברנו לבתים ועבדנו כמו כל חברי הפלוגה, בכוחות עצמנו ובעזרת נשותינו. גידלנו מעט ירקות בחצר, אבל בעיקר התפרנסנו מעבודות חוץ בסביבה: בפרדסי כפר יונה וקדימה. אלה היו שני היישובים היחידים שהיו בזמנו סביבנו. כפר יונה בגבול הצפון של יישובנו וקדימה מן הצד הדרומי. מצד מזרח היו שני כפרים ערבים גדולים: טול כרם וקלנסואה, היותר קרוב. מאחר שהיינו בסביבה ערבית פתוחה היינו חייבים לשמור טוב גם בלילה וגם ביום. בלילה עם הרובים ליד המיטות וביום בעת העבודה בפרדסים, בעזרת שומרים על סוסים עם רובים. תוך כדי עבודה, אנחנו עבדנו והשומרים שמרו.

שמחה (עומדת מאחור) ליד לול העופות.

לצדה מתי אסא השכנה ובתה תורה והבן שלמה (1942)

בתקופת הפלוגה חיינו חיי שיתוף. אבל כשעברנו לבתים, כל אחד עבד באופן פרטי. כל אחד מאתנו היה עצמאי בפרדסים, קיבל את שכרו והסתדר עם הוצאותיו. תשלומים עבור כלכלה, הלבשה וכיוצא באלו הוצאות. אחרי שהתחתנו ונולד הבן הראשון המצב הכלכלי שלנו השתפר לאט לאט. עיבדנו את המגרש בחצר שלנו, וגידלנו אבטיחים שלא צרכו מים, חיטה, שעורה, בקיה - ירק ריחני טוב לכבשים, לעזים, לחיות קטנות, אך לא לפרדות ולסוסים. לאחר שהסוכנות נתנה תקציב ראשוני של צינורות להשקיה ל-2-3 דונמים ראשונים, הרכבנו אותם והתחלנו לעבד ירקות. התוצרת שימשה הן כאספקה עבור בני הבית והן למכירה לכיסוי ההוצאות היומיומיות. זה היה כתוספת לשכר שקיבלנו תמורת עבודתנו בפרדסים. כל העבודה בחצר הבית נעשתה במקביל לעבודה בפרדסים. בפרדסים עבדנו בשעות היום, בין 07:00 - 16:00 ובחצר הבית - אחרי השעה 16:00. היה לנו בחצר גם לול קטן של כעשרים עופות.

מבחינה ביטחונית המצב לא היה מסוכן. זו הייתה תקופה רגועה יחסית. האווירה הייתה של אחדות, ועזרה הדדית - דבר מובן מאליי. כך אירחנו בביתנו במשך כשלושה חודשים את משה ומתי אסא, שבאו מבית-חנן לצור משה בשנת 1942. כשהגיעו למושב לא היה להם היכן לגור. לכן, שהו אצלנו עד שהביאו את הצריף שלהם מבית-חנן והרכיבו אותו בחצר שלהם. כל התקופה הזו חיו אתנו עם בתם הקטנה תורה, ללא כל תשלום. - "זה היה בית מלון", אומרת שמחה.

כך היה מקובל אז. כל השנים הראשונות בצור משה, גם לאחר שנפרדנו כל אחד לביתו, היות שהיינו צעירים עם ילדים קטנים, המשכנו את החיים יחד. כאילו היינו עדיין בפלוגה. כשהיה למישהו אירוע: חתונה, בר-מצווה או ברית מילה, היו שמים מודעה בלוח המודעות של הצרכנייה ומזמינים את כל חברי המושב למסיבה. כל מי שרצה - בא. לא היה מישהו שאמר 'אותי לא הזמינו'. לא היה מקום לתלונות.

מִשְׁפָּחַת חוּלֵי - דָּוָר הַמִּפְסִידִים מוֹשֵׁב לֹא מִשְׁפָּחָה

הַזֵּה
הַמַּיִם

מִשָּׁה חוּלִי וְשִׁמְחָה (מִבְּרַד)

הַיְּהוּדִים הַיְּהוּדִים

"הַאֲדָם הוּא יְצוּר יוֹצֵר הַיְסֻטוֹרִיָּה אֲשֶׁר אֵינוֹ יָכֹל לַחֲזֹק עַל עֲבָדָיו וְאֵינוֹ יָכֹל לִגְטֹשׁ אוֹתוֹ מֵאַחֲרָיו". ו.ה.א.רדו